

A VÉDELMI IGAZGATÁS VÁLASZA A BIZTONSÁGI KIHÍVÁSOKRA

SZERZŐ: DR. NOVÁKY MÓNICA TÚ. ALEZREDES, NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM RENDÉSZETTUDOMÁNYI KAR KATASZTRÓFAVÉDELMI INTÉZET, ADJUNKTUS

Egy alkotmányosan működő állam kötelessége, hogy megvédje állampolgárait. Ennek megvalósítása érdekében alkotja meg jogrendszerét, építi fel az államigazgatás rendszerét és létrehozza azon szervezetek, melyeken keresztül ellátja ezen funkcióját.

Az elmúlt évtizedekben a biztonsági környezet drasztikusan megváltozott. A biztonságot fenyegető események globálissá váltak, és az állam által erre adott válasz is globális kell, hogy legyen.

A szükséges válaszok kialakításának első lépése, a fenyegetések detektálása. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája [1] (a továbbiakban: NBS) megfogalmazta azokat a kiemelt kockázatokat, amellyel hazánk biztonságát fenyegetik. Az NBS célja „Biztonságos Magyarország egy változékony világban”.

Ennek a gondolatnak a mentén a feltárt kockázatokra adott kormányzati választ fogalmazza meg. Az NBS a következő, hazánk biztonságát fenyegető kockázatokat nevesítette: illegális migráció, váratlan fegyveres támadás, kibertámadások, terrorcselekmények,

tartós népességfogyás, nemzetközi gazdasági válság, ellátási válsághelyzet, bűnszervezeteket, szervezetett bűnözői csoportok térnyerése, ipari balesetek, katasztrófák, lakosság súlyos, tömeges megbetegedése, nagyobb r- és belvizek, globális felmelegedés hatásai. [1] Ezekkel a kockázati tényezőkkel számolva stratégiai cél a biztonság szavatolása, intézkedések hatékonyságának, valamint rugalmasságának erősítése, továbbá a nemzetközi együttműködés megszilárdítása. [2] A biztonság valamennyi dimenzióját: politikai, gazdasági, pénzügyi, társadalmi, technológiai, környezeti, egészségügyi, információs, rendészeti, valamint kibertérbeli összetevőivel szembeni fenyegetések, kihívások és az ezekkel szembeni felkészülés és védekezés megvalósítása a feladat. [3]

Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény)[4] az alapvető jogokon keresztül határozza meg az állam és az egyén viszonyát.

[1] Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV.21) Kormányhatározat. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A20H1163.KOR/ts/20200423/> (letöltés ideje: 2022.12.13.)

[2] Csiki V.T.-Tálas P.: Magyarország új nemzeti biztonsági stratégiájáról. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet ELEMZÉSEK 2020/17. pp 1-18. NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet. [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2020_17_Az%20C3%BAj%20Magyar%20Nemzeti%20Biztons%C3%A1gi%20Strat%C3%A9gi%C3%A1r%C3%B3l%20_\(Csiki%20Varga%20T.%20%20-%20Talas%20P.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2020_17_Az%20C3%BAj%20Magyar%20Nemzeti%20Biztons%C3%A1gi%20Strat%C3%A9gi%C3%A1r%C3%B3l%20_(Csiki%20Varga%20T.%20%20-%20Talas%20P.).pdf) (letöltés ideje: 2022.12.13.)

[3] Ambrusz J.: Rendvédelmi ismeretek. NKE Katasztrófavédelmi Intézet, Budapest 2014. <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/8587/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=2&isAllowed=y> (letöltés ideje: 2022.12.13.)

[4] Magyarország Alaptörvénye. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100425.ATV/ts/20230101/> (letöltés ideje: 2022.12.13.)

Az állam elsőrendű feladata az alapjogok tiszteletben tartása és védelme, amely a közrend és közbiztonság elleni külső-, belső támadás, az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető események megelőzése és a gyors beavatkozással valósítja meg. Ennek érdekében működtette a 2022.november 01-jén hatályon kívül helyezett- a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban Honv.tv.) [5] alapján a védelmi igazgatás rendszerét. [6]

A védelmi igazgatás rendszere a közigazgatás rendszerén belül magában foglalta a honvédelmi-, katasztrófavédelmi igazgatást, és a rendészeti igazgatást, melyen keresztül a szervezetek megvalósítják az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát. [5] A megváltozott biztonsági környezet tette szükségessé a jogszabályok újra gondolását. Az Alaptörvény 9. módosítása (a továbbiakban: Alaptv. mód.)[7]

2020. decemberében megteremtette a feltételét a védelmi-biztonsági igazgatás[9] rendszere kiépítésének, és 2021.áprilisában megjelent a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Vbő.) [8], amely újra tervezte a védelmi igazgatás rendszerét és létrejött a védelmi és biztonsági igazgatás.

A különleges jogrend átalakításával 2022. november 01-jével hadiállapot, szükségállapot, valamint veszélyhelyzet kihirdetésére lesz lehetőség. [4] Átláthatóbbá válik a különleges jogrend kihirdetésére okot adó események, körülmények rendszere, a fokozatosság elvét betartva a legsúlyosabb eseteket figyelembe véve, az állam képes hatékonyan reagálni a változó biztonsági kihívásokra, környezetre a jogi szabályozásba épített garanciális elemek támogatásával. A gyors reagálás eleme, hogy a Kormány a különleges jogrend kihirdetését követően a felelős döntéshozatalt biztosítja azzal, hogy hadiállapot esetén az Országgyűlés által átruházott jogokat gyakorolja, dönt a Magyar Honvédség külföldi, vagy hazai alkalmazásáról. Rendelet alkotási jogköre szavatolja az operatív, jogi és politikai döntéshozatalt. A különleges jogrendre vonatkozó szabályok mellett a Vbő-vel létrejött egy olyan rendszer, amely képes az összehangolt felkészülésre és védekezésre, képes megfelelni a változó biztonsági környezet kihívásainak és fenyegetéseinek, a civilizációs és természeti események, valamint az emberi magatartás okozta támadások hatékony elhárítására és kivédésére. [8]

[5]2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100113.TV/ts/20220728/> (letöltés ideje: 2022.12.13.)

[6] Honv.tv. „ 80.§ 32. pont védelmi igazgatás: a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely a Kormány - a honvédelemért felelős miniszter útján gyakorolt - irányítása mellett a Magyarországot veszélyeztető fenyegetésekkel és támadásokkal szemben az állam feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint egyes védelmi feladatok ellátására kijelölt közigazgatási szervek által végzett tervező, végrehajtó, rendelkező tevékenység.”

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100113.TV/ts/20210101/>(letöltés ideje: 2021. 11. 08.)

[7]Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása. (2020.december 22.) <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A2001222.ATV/ts/20230701/> (letöltés ideje: 2022. 12.13.)

[8]2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A2100093.TV/ts/20221102/> (letöltés ideje: 2022.12.13.)

[9] Vbő. „5.§ 16. védelmi és biztonsági igazgatás: a közigazgatás részét képező feladat- és szervezetrendszer, amely a Kormány irányítása mellett a Magyarországot és annak lakosságát veszélyeztető fenyegetésekkel és támadásokkal szembeni fellépésre létrehozott, illetve jogszabályban ilyen feladatra kijelölt állami szervek központilag összehangolt tervező, végrehajtó és rendelkező tevékenysége, különös tekintettel a válsághelyzetek kezelésére, a különleges jogrend kihirdetésére, valamint a védelem- és biztonságtudatos polgári és állami fokozásával összefüggő feladatokra és az ezekre való felkészülésre, beleértve a honvédelmi igazgatást és az annak részét képező katonai igazgatást, továbbá a kapcsolódó rendvédelmi szervek által ellátott igazgatást” <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A2100093.TV/ts/20221102/> (letöltés ideje: 2022.12.14.)

A honvédelem[10] és a katasztrófavédelem[11] mellett a Vbő. hazánk védelmét és biztonságát nemzeti ügynek[12] tekinti.

Ennek érdekében hazánk fegyveres védelmét három pillérre helyezi: honvédelem rendszere és a Magyar Honvédség, rendvédelem rendszere és a rendvédelmi szervek, nemzetbiztonsági szolgálatok, továbbá kiemelt feladat hárul a közigazgatási szervekre, amelyek kötelesek az együttműködésre. A védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve a Védelmi Igazgatási Hivatal, amely koordinációs, szervezési és igazgatási feladatokkal összehangolja a biztonsági és védelmi feladatokat. Az új jogi környezet, és a védelmi és biztonsági igazgatás rendszerének jogi és szervezeti kialakítása jelenleg is folyamatban van. A tervezettek szerint a Vbő. 2023.július 1-jén lépett volna hatályba, azonban mind a szomszédos országban kitört fegyveres konfliktus, mind a migrációs és gazdasági helyzet felgyorsította a folyamatot, így 2022. november 01-én az Alaptörvény különleges jogrendre vonatkozó módosítása és a Vbő. is hatályba lépett. A védelmi és biztonsági igazgatással összefüggésben számos törvény módosítása - többek között a honvédelemről és Magyar Honvédségről szóló 2021.évi CXL.tv, a katasztrófavédelemről és a hozzá tartozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény-történt meg.

Folyamatban van a Kormány végrehajtási- és a kapcsolódó ágazati rendeleteinek megalkotása.

A védelmi igazgatás új alapokra helyezése és átfogó, Magyarország védelmének és a nemzet biztonságának szavatolása hozta létre a védelmi és biztonsági igazgatás új struktúráját, amely az ágazati sajátosságokat érintetlenül hagyja, fenntartja az ágazati irányítás rendszerét, és a válságkezelésre való felkészülés, továbbá a válsághelyzeti működés koordinálásnak fokozása érdekében korszerűsíti a válságkezelési szabályozást és a hangsúlyt a felkészülés és a biztonságtudatosság fokozására építi. Megteremti a feltételeit a gyors és hatékony válságkezelésnek, a megváltozott körülményekhez való gyors alkalmazkodási képesség kialakításának.

[10]A honvédelemről és Magyar Honvédségről szóló 2021.évi CXL.tv. 1.§ (1) bekezdés.<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100113.TV/ts/20221101/lr/chain14>(letöltve: 2022. 12.13.)

[11] A katasztrófavédelemről és a hozzá tartozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 1.§ (1) bekezdés.
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100128.TV/ts/20230101/> (letöltve: 2022. 12.13.)

[12] Vbő. 1.§